

การศึกษาดนตรีไทยบ้านอรรถกฤษณ์

THE STUDY OF AUTTAGRIT THAI MUSIC FAMILY

กรวาลี พงษ์แดง¹

Kornwalee Phongtaeng

วีระ พันธุ์เสือ²

Veera Phansue

บทคัดย่อ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาดนตรีไทยบ้านอรรถกฤษณ์ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาบริบทต่างๆทางด้านดนตรีของบ้านอรรถกฤษณ์ ซึ่งเป็นการศึกษาถึงประวัติ สถานภาพ บทบาท รวมไปถึงกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของบ้านอรรถกฤษณ์ โดยดำเนินการวิจัยในเชิงคุณภาพ ด้วยการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อทำการสัมภาษณ์จากบุคคลในครอบครัวและศึกษาจากเอกสารต่างๆ

จากการศึกษาเรื่องการศึกษาดนตรีไทยบ้านอรรถกฤษณ์ พบว่านายถวิล อรรถกฤษณ์ เมื่อเยาว์วัยเริ่มฝึกหัดดนตรีเพราะบรรพบุรุษเป็นนักดนตรีตั้งแต่วัย ปู่ ย่า ตา ยาย จนถึงรุ่นบิดามารดาของนายถวิล ทำให้เกิดความรักดนตรีไทยตั้งแต่ยังเล็ก ต่อมานายถวิลได้มาพบคู่ชีวิตที่เป็นนักดนตรีไทยเหมือนกัน คือนางบุญหลง อรรถกฤษณ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังของความสำเร็จทั้งหมด ทั้งคู่ได้ร่วมกันก่อตั้งคณะถวิล อรรถกฤษณ์ ขึ้นในปีพ.ศ.2510 นอกจากจะเป็นศิลปินแล้วยังเป็นครูผู้ถ่ายทอด อบรมสั่งสอนและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตรหลานและลูกศิษย์อยู่เสมอ ในบั้นปลายชีวิตก็ยังเปิดสอนดนตรีไทยให้กับบุคคลภายนอกที่รักดนตรีไทย โดยมีได้ย่อท้อแต่อย่างใด ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าดนตรีไทยจะมีการปรับเปลี่ยนไปตามสภาพของสังคม บทบาทของดนตรีไทยในแต่ละด้านเริ่มมีความนิยมลดน้อยลง แต่ในยุครุ่นลูกของนายถวิลและนางบุญหลงนั้น ยังคงร่วมกันถ่ายทอดดนตรีไทยให้แก่เยาวชนกันอย่างเข้มแข็ง ทุกคนต่างทำหน้าที่ด้วยความรักในดนตรีไทย เป็นผลให้ปัจจุบันมีลูกศิษย์มากมาย ทำให้ดนตรีไทยไม่เสื่อมสลาย โดยลูกศิษย์เหล่านี้ช่วยนำดนตรีไทยออกไปเผยแพร่ อนุรักษ์ ในหน่วยงานและตามโอกาสต่าง ๆ จึงถือได้ว่าบ้านอรรถกฤษณ์นั้นเป็นส่วนสำคัญของวงการดนตรีไทยในปัจจุบัน ที่ยังคงทำหน้าที่อนุรักษ์และเผยแพร่ดนตรีไทย มีลักษณะเป็นสถาบันครอบครัวที่นำวิชาความรู้ทางด้านดนตรีไทยที่ได้สะสมสืบมาตั้งแต่บรรพบุรุษมาถ่ายทอด และยังเป็นแหล่งผลิตนักดนตรี

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาศิลปกรรม (มานุษยวิทยา) คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ไทยและเอเชีย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ไทยให้แก่สังคมไทยมายาวนาน ด้วยความมุ่งมั่นและเพื่อที่จะทำนุบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมทางด้านดนตรีไทย ให้คงอยู่เป็นมรดกของชาติสืบไป

คำสำคัญ: สถานภาพ; บทบาท; การถ่ายทอด; คณะ; ดนตรีไทย; บ้านอรรถกฤษณ์

Abstract

This thesis is a research on the study of Auttagrit Thai music family. The objectives of this research are to study the contexts of Auttagrit Thai music family including the history, statuses, roles, as well as the process of conveying Thai music by Auttagrit family. This qualitative research was conducted by field survey for interviewing family members and documentary studies.

From the study of Auttagrit Thai music family, it was found that Mr. Tawil Auttagrit began practicing music since he was young because his ancestors were musicians since the generation of grandparents until parents. This made Mr. Thawil love Thai music since he was young. Later, Mr. Tawil met his lover, Mrs. Boonlong Auttagrit, who was also a Thai musician. She was considered as the background of all his successes. They both mutually formed their own band named Tawil Auttagrit in 1967. In addition to being artists, they were also teachers who taught and were always good models for their children and students. At the end of their lives, they also offered Thai music education course for people who love Thai music without any discouragement. Up till now, although Thai music has been modified according to the social conditions, the roles of Thai music in each aspect have become less popular. But in the generation of Mr. Thawil and Mrs. Boonlong, they has still shared Thai music to the youth generation strongly. Everyone acted with love in Thai music. As a result, there are countless disciples at present so that Thai music has never disappeared. These disciples helped conserve Thai music by disseminating in institutions occasionally. Auttagrit family is currently considered to be a significant part of the Thai music industry that still has been preserving and disseminating Thai music continually. It is a family institution that has been inheriting the knowledge of Thai music, which has been carried on since their ancestors to be existed. Moreover, it has also been a production source of Thai musicians in the society for a long time with their commitment to preserve the art and culture of Thai music to remain as a legacy of the nation onwards.

Keyword: Statuses; Roles; Conveying; Band; Thai music; Auttagrit family

1. บทนำ

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์แห่งการดำรงชีวิต ประกอบไปด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศิลธรรม ประเพณี และทุกสิ่งทุกอย่างที่คิดและทำในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม มีการสืบทอดสร้างสรรค์และปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและช่วงเวลาที่ยืดแปรต่างกันไป ดังนั้นในเมื่อวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น และคงอยู่ในวิถีแห่งการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมจึงมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยมีเหตุปัจจัยมาจากการคบค้าสมาคม การสื่อสารซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลทั้งภายในและภายนอกสังคม ที่ประสมประสานกันเป็นวัฒนธรรมใหม่ๆ วัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องที่กว้างและมีแง่มุมต่างๆมากมายอย่างซับซ้อนให้พิจารณาได้อย่างกว้างขวาง

ดนตรี ถือเป็นหนึ่งในหลายๆวัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น เกิดจากการสร้างสรรค์ของศิลปินซึ่งดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ดนตรีจึงเป็นวัฒนธรรมที่เกิดจากการปรุงแต่งและขัดเกลาจากสังคม เพื่อนำมาใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คน มีหน้าที่ต่างๆตามที่สังคมกำหนด เช่น ประกอบพิธีกรรม สร้างความมั่นคงทางจิตใจให้ผู้คน หรือเพื่อความบันเทิง และที่สำคัญที่สุดก็คือการสร้างความสุขกลมกลืนของผู้คนในสังคม (คณิศร ปิตุภูมิ นาค.2551:2) มนุษย์เมื่อบังเกิด ความดีใจ ย่อมแสดงออกทั้งทางกิริยาและวาจา เช่น ตบมือ กระโดดโลดเต้น และเปล่งเสียงร้องต่างๆ เป็นภาษาบ้าง ไม่เป็นภาษาบ้าง แล้วจึงค่อยๆวิวัฒนาการต่อมา ตามความรู้ ความคิดและสติปัญญาของมนุษย์แต่ละสมัย ยิ่งถึงสมัยที่มนุษย์ได้รวมกลุ่มจัดการปกครองกันเป็นระเบียบเรียบร้อย การดนตรีของมนุษย์ก็ย่อมเจริญขึ้นตามไปด้วย เริ่มรู้จักสร้างเครื่องดนตรีให้สวยงาม เมื่อมีเครื่องดนตรีก็มีการตั้งวงตั้งคณะ และบรรเลงเพลงให้ไพเราะสมตามกาลสมัย (มนตรี ตราโมท.2552:4) โดยเฉพาะชาติไทย ตั้งแต่ในอดีตดนตรีไทยมีความผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทยอย่างแนบแน่น เพราะคนไทยมีการนำดนตรีไทยมาใช้ประกอบพิธีกรรมตั้งแต่เกิดจนถึงสิ้นชีวิต เช่น ทำขวัญเดือน โขนจุก งานบวช งานมงคลสมรส งานศพ เป็นต้น ทำให้ดนตรีไทยมีบทบาทต่อวิถีชีวิตของคนไทยเป็นอย่างมาก

ปัจจุบันเมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลง ดนตรีไทยย่อมเปลี่ยนแปลงไปอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ดนตรีบางชนิดเริ่มหมดหน้าที่และหมดบทบาทในสังคม จึงเสื่อมความนิยมลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสังคมไทยรับเอาค่านิยมตะวันตกเข้ามาใช้ในวิถีชีวิต ทำให้ความนิยมและความต้องการดนตรีไทยค่อยๆลดลง ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัด คือ ในอดีต ทั้งบ้าน วัด และวัง เป็นผู้อุปถัมภ์ค้ำชูดนตรีไทย ส่วนในปัจจุบันสถาบันทั้งสามได้ลดบทบาทลง ซึ่ง วงดนตรีไทยที่ยังดำรงอยู่ได้เปลี่ยนแปลงผู้อุปถัมภ์มาเป็นหน่วยงานราชการ เช่นกรมศิลปากร สถานศึกษา หรือได้รับการดูแลจากหน่วยงานเอกชน เช่นมูลนิธิ ชมรม และวงดนตรีที่สืบเชื้อสายโดยตรงมาจากสำนักดนตรีบ้านต่างๆ

จังหวัดปทุมธานี เป็นจังหวัดที่เก่าแก่จังหวัดหนึ่งทางภาคกลางของประเทศไทยเป็นพื้นที่ที่มีการกวาดต้อนประชาชนหลายครั้งเนื่องจากสงคราม ได้กวาดต้อนครอบครัวชาวมอญ เมืองเมาะตะมะ ที่อพยพหนีภัยจากพม่า ซึ่งชาวมอญเหล่านั้นไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านสามโคก ซึ่งภายหลังกลายเป็นจังหวัดปทุมธานีในเวลาต่อมา ถือว่าจังหวัดปทุมธานี มีพื้นที่สำคัญทางศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางด้านดนตรีปี่พาทย์ และยังเป็นถิ่นอาศัยของสายตระกูลดนตรีไทยที่มีชื่อเสียง เช่น สายตระกูลดนตรีเสนาะ สายตระกูลดนตรีเจริญ สายตระกูลพิณพาทย์ เป็นต้น

สายตระกูลที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ล้วนแต่มีเอกลักษณ์และความสำคัญเฉพาะทางดนตรีที่ได้สั่งสมมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ และได้รับการถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ยังมีสายตระกูลที่มีความสำคัญอีกสายหนึ่งคือ สายตระกูล อรรถกฤษณ์ ซึ่งเป็นที่มาของวงบ้านอรรถกฤษณ์ เป็นวงที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดีในสังคมดนตรีไทย วงบ้านอรรถกฤษณ์ ตั้งอยู่ที่ ต.บ้านปทุม อ.สามโคก จ.ปทุมธานี จนในปี พ.ศ.2510 ได้ย้ายไปอยู่ที่ ต.รังสิต อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี และใช้ชื่อว่า คณะถวิล อรรถกฤษณ์

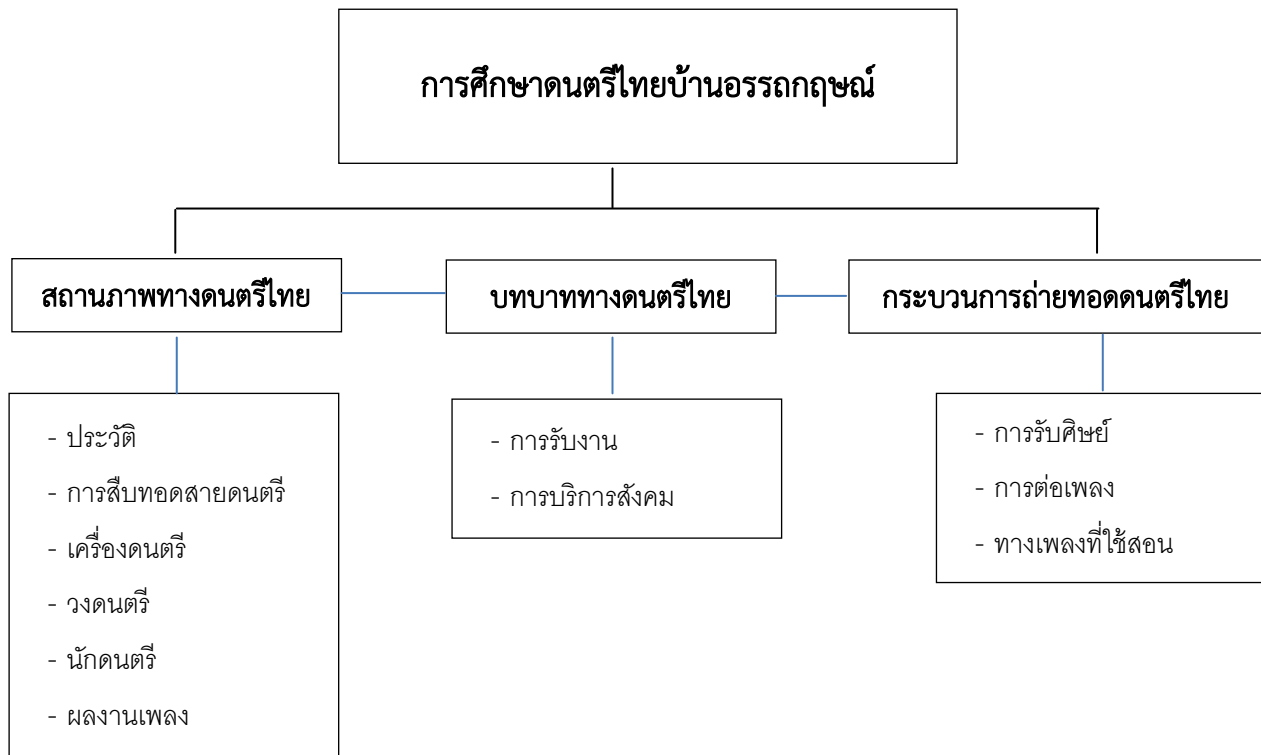
คณะถวิล อรรถกฤษณ์ เกิดจากการรวมตัวของสมาชิกและญาติพี่น้องในสายตระกูลอรรถกฤษณ์ สมาชิกหลักของคณะถวิล อรรถกฤษณ์ ประกอบไปด้วย นายถวิล อรรถกฤษณ์ (ตะโพน), นายดิเรก อรรถกฤษณ์ (ระนาดเอก), นาวาอากาศโท ณรงค์ อรรถกฤษณ์ (ระนาดทุ้ม), นายสุวัฒน์ อรรถกฤษณ์ (ฆ้องวงเล็ก), ร้อยตำรวจโท วิชุกรย์ อรรถกฤษณ์ (ฆ้องวงใหญ่), นายปรีดา อรรถกฤษณ์ (ฉิ่ง), ร้อยตำรวจโทหญิง วชิรย์ อรรถกฤษณ์ (ขับร้อง) สมาชิกในวงทุกท่านล้วนมีความสามารถ เพราะสามารถเล่นเครื่องดนตรีไทยได้หลายเครื่องมือ เนื่องจากได้รับการปลูกฝังและถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และมีโอกาสได้เรียนรู้กับครูดนตรีที่มีชื่อเสียงหลายท่าน นอกจากนี้บ้านอรรถกฤษณ์ยังมีส่วนสร้างนักดนตรีให้แก่วงการดนตรีไทยมากมาย ซึ่งในปัจจุบันถึงแม้ว่าบทบาททางด้านดนตรีไทยเริ่มปรับเปลี่ยนไปตามสภาพสังคม แต่สมาชิกในบ้านอรรถกฤษณ์ทุกท่าน ก็ยังคงร่วมกันถ่ายทอดดนตรีไทยให้แก่เยาวชนกันอย่างเข้มแข็ง ช่วยกันส่งเสริมและผลักดันให้เยาวชนเห็นคุณค่าและสามารถนำความรู้ที่ได้นั้นไปต่อยอดเพื่อใช้ประโยชน์ทั้งในด้านการอนุรักษ์ เผยแพร่ หรือแม้กระทั่งในการประกอบอาชีพ จึงถือได้ว่าบ้านอรรถกฤษณ์นั้นเป็นส่วนสำคัญของวงการดนตรีไทยในสังคมปัจจุบัน

จะเห็นได้ว่าครอบครัว “อรรถกฤษณ์” เป็นครอบครัวที่มีการสืบทอดดนตรีไทยที่นำศึกษาถึงประวัติความเป็นมา สถานภาพทางดนตรีไทย บทบาททางดนตรีไทย รวมไปถึงกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยที่ได้สะสมสืบมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ เป็นผลทำให้สมาชิกในครอบครัวนี้ตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าในดนตรีไทย ยังคงอนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่ดนตรีไทยจวบจนปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการศึกษาดนตรีไทยบ้านอรรถกฤษณ์ เพื่อเป็นการบันทึกประวัติศาสตร์ การสืบทอดความรู้ ความเป็นอยู่ วิถีชีวิตที่มีความผูกพันกับดนตรีไทยของบ้านอรรถกฤษณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์เผยแพร่งูมิปัญญาทางด้านดนตรีไทย อันเป็นศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ ซึ่งนับวันข้อมูลสำคัญเหล่านี้จะเลือนหายไปกับกาลเวลา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติ สถานภาพและบทบาททางดนตรีไทยบ้านอรรถกฤษณ์
2. เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของบ้านอรรถกฤษณ์

3. กรอบแนวคิดของการวิจัย



4. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการศึกษา การวิจัยเรื่องการศึกษาดนตรีไทยบ้านอรรถกฤษณ์ ใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามกระบวนการมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology) นำเสนอข้อมูลโดยพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนในการดำเนินโครงการวิจัยดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานเอกสารต่างๆ โดยรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย เอกสาร ตำราต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการสืบค้นข้อมูลโดยได้ศึกษาค้นคว้าจากสถาบันการศึกษา และหน่วยงานต่างๆ ที่สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา ห้องสมุดดนตรีจิ๋วบางซื่อวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนาม จากบุคคลในบ้านอรรถกฤษณ์ และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการนำไปสู่ความรู้และเป็นการเชื่อมต่อของข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสารข้างต้น โดยเริ่มจากการติดต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องและทำการนัดหมายเพื่อสอบถามถึงสัมภาษณ์ โดยมีการสังเกต การบันทึกภาพและการ

บันทึกวีดิทัศน์ร่วมด้วย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนา โดยใช้ข้อมูลจากงานวิจัย เอกสาร การสัมภาษณ์และตำราต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาประวัติ สถานภาพและบทบาททางดนตรีไทยบ้านอรรถกฤษณ์

1.1 สถานภาพของดนตรีไทยบ้านอรรถกฤษณ์

- ประวัติความเป็นมา
- การสืบทอดสายดนตรี
- เครื่องดนตรี
- วงดนตรี
- นักดนตรี
- ผลงานเพลง

1.2 บทบาทของดนตรีไทยบ้านอรรถกฤษณ์

- การรับงาน
- การบริการสังคม

2. กระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยบ้านอรรถกฤษณ์

- การรับศิษย์
- การต่อเพลง
- ทางเพลงที่ใช้สอน

5. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาดนตรีไทยบ้านอรรถกฤษณ์ สรุปผลได้ดังนี้

1. ศึกษาประวัติ สถานภาพและบทบาททางดนตรีไทยบ้านอรรถกฤษณ์

ประวัติความเป็นมา

ดนตรีไทยบ้านอรรถกฤษณ์ เริ่มก่อตั้งโดยนายถวิล อรรถกฤษณ์ และนางบุญหลง อรรถกฤษณ์ เนื่องจากนายถวิลมีบรรพบุรุษและเครือญาติที่สืบเชื้อสายทางด้านดนตรีไทย ทำให้นายถวิลมีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้ทางด้านดนตรีไทยและศิลปะการแสดงต่างๆมาโดยตลอด ต่อมาได้สมรสกับนางบุญหลง อรรถกฤษณ์ เป็นคนระนาดเอกฝีมือดีและมีชื่อเสียงในจังหวัดปทุมธานี

นายถวิล อรรถกฤษณ์ และนางบุญหลง อรรถกฤษณ์ มีบุตร-ธิดารวมทั้งหมด 8 คน ดังนี้

1. นายสุวรรณ อรรถกฤษณ์ (เสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ 2505)
2. นาวาอากาศโท ณรงค์ อรรถกฤษณ์
3. เด็กชายชูชาติ อรรถกฤษณ์ (เสียชีวิตตั้งแต่วัยเยาว์)
4. นายดิเรก อรรถกฤษณ์
5. จำอากาศเอกสุวัฒน์ อรรถกฤษณ์
6. ร้อยตำรวจโทวิฑูรย์ อรรถกฤษณ์
7. ร้อยตำรวจโทหญิงวัชรีย์ อรรถกฤษณ์
8. นายปรีดา อรรถกฤษณ์

นายถวิลและนางบุญหลง อรรถกฤษณ์ ช่วยกันฝึกสอนดนตรีให้กับลูกๆ จนสามารถออกงานได้ตั้งแต่อายุน้อย ช่วยกันทำงานหาเลี้ยงชีพได้อย่างเข้มแข็ง จนชื่อเสียงทางด้านดนตรีของบ้านอรรถกฤษณ์ ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในวงการดนตรีไทย จนในปี พ.ศ.2510 ได้มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ตลาดรังสิต ณ บ้านเลขที่ 46 หมู่ 2 ซอยรังสิตปทุมธานี 15 ตำบลประชาธิปัตย์ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี และได้ตั้งวงปี่พาทย์โดยชื่อว่า “คณะถวิล อรรถกฤษณ์” ซึ่งมีลูกๆ เป็นสมาชิกหลักตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

การสืบทอดสายดนตรี

เริ่มจาก พ.ศ.2468 นายถวิล อรรถกฤษณ์ เมื่ออายุ 9 ปี นายเฒ่าเป็นบิดา ได้พาไปฝากเรียนดนตรีกับลุงเขย คือครูเพชร จรรย์นาฎย์ โดยได้เริ่มหัดเรียนฆ้องวงใหญ่ ครูเพชร ได้ถ่ายทอดและสอนเพลงหลักให้มากมาย โดยระหว่างที่อยู่บ้านครูเพชรนั้น นายถวิลชอบไปดูหนังที่โรงหนังหัวรอ ทำให้ได้รู้จักกับจำวอร์และคุณสาคร ทั้งสองได้สอนให้นายถวิลเรียนรู้การเขียนโน้ตเพลงไทยและอ่านโน้ตเพลงไทย

21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2471 สมเด็จพระบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ได้ประพาสทางเรือไปที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คณะครูเพชร จรรย์นาฎย์ รับคำเชิญจากจางวางผาด ให้มาบรรเลงถวายคู่กับวงปี่พาทย์วังบางค้อแหลม ที่พระราชวังบางปะอิน ซึ่งนายถวิล เป็นนักดนตรีรุ่นเล็ก ทำหน้าที่บรรเลงฆ้องวงใหญ่ในครั้งนั้น และเมื่อสิ้นสุดการบรรเลง ทรงพอพระทัย และทรงรับสั่งขออุปการะเด็ก 4 คน ในวง รวมทั้งนายถวิล เพื่อไปบรรเลงปี่พาทย์ถวายที่วังบางค้อแหลม ในตำแหน่งมหาดเล็กปี่พาทย์ ซึ่งระหว่างที่อยู่ในวังบางค้อแหลม นายถวิลมีโอกาสได้เรียนดนตรีกับ ครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) เรียนคีตศิลป์ไทยกับครูหลวงเสียงเสนาะกรรม (พัน มุกตวาภัย) และคุณหญิงรามบัณฑิตสิทธิเศรณี (เยี่ยม สุวงศ์) ศึกษาหลักการเป่าปี่จากครูเทียบ คงลายทอง เรียนเครื่องหนัง กลองทุกชนิด กับพระพาทย์บรรเลงมรมย์

ต่อมาในปี พ.ศ.2475 เมื่อสมเด็จพระบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร สิ้นพระชนม์ จึงมาอยู่ในความดูแลของพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าหญิงเฉลิมเขตมณฑล (พระชายา) ที่วังลดาวัลย์ อยู่ได้ประมาณปีเศษ เนื่องจากในวัง

ลดาวัลย์ไม่มีปีพาทย์ ทำให้นายถวิลว่างงานและคิดออกจากวัง ระหว่างนี้นายถวิลหาโอกาสไปดูลิเกที่วิกบำรุงไทย เพื่อหาความรู้ในทางลิเกมาประกอบอาชีพ จึงได้พบนายบุญยงค์กับนายบุญยัง เกตุคง และภายหลังนายถวิลจึงเข้าไปกราบพูลลาพระองค์หญิงเฉลิมเขตมงคล

หลังจากที่นายถวิลออกมาจากวัง นายถวิลได้กลับมาเป็นนักดนตรีประจำอยู่ที่คณะครูเพชร จรรย์นาฎย์ ตามเดิม โดยระหว่างที่นายถวิลเป็นนักดนตรีประจำคณะครูเพชร นายสังเวียน เกิดผล ได้นำคณะนักดนตรีของตนมาเรียนดนตรีที่บ้านครูเพชรด้วย ต่อมานายสังเวียนได้ขอตัวนายถวิลให้ไปช่วยสอนและปรับวงดนตรีของคณะนายสังเวียน ที่บ้านใหม่ จนกระทั่งปีพ.ศ. 2477 เมื่อนายถวิล อายุได้ 18 ครูเพชรได้เรียกตัวนายถวิลกลับมาซ้อมและต่อเพลงเพื่อประชันวงปีพาทย์เพื่อชิงถ้วยรางวัลของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และในคราวนี้นายถวิลก็ได้รับรางวัลชนะเลิศ เฉพาะเครื่องมือ (ฆ้องวงใหญ่)

พ.ศ. 2479 เมื่อนายถวิลอายุได้ 20 ปีบริบูรณ์ ได้กลับมาอุปสมบทที่วัดนนทรี จนครบ 1 พรรษา จึงลาสิกขาบท แล้วกลับมาอยู่ที่บ้านนายสังเวียน เกิดผล ซึ่งนอกจากที่บ้านนายสังเวียนจะมีปีพาทย์แล้ว ยังมีการแสดงอื่นๆ อีก เช่น ลิเก จำอวด ละครรื่อง หนังใหญ่ แตรวง อังกะลุง ทำให้นายถวิลมีโอกาสได้ศึกษาศิลปะการแสดงทุกชนิดเพิ่มเติม และนายสังเวียน ยังได้ออกทุนให้นายถวิลไปศึกษาเพลงมอญกับนายเงิน ดนตรีเสนาะ ซึ่งเป็นชาวมอญที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เมืองปทุมธานี เมื่อนายถวิลศึกษาเพลงมอญต่างๆ จนชำนาญแล้ว จึงกลับมาที่บ้านใหม่ทางกระเบน แล้วได้นำเพลงมอญที่ได้เรียนมาสอนให้คณะนายสังเวียน เกิดผล และคณะนายไพฑูริย์ จรรย์นาฎย์ (บุตรของครูเพชร จรรย์นาฎย์) ต่อมานายถวิลได้กลับมาอยู่ที่บ้านของนายเงิน โดยได้นำเพลงไทยที่ได้ศึกษากับครูหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และครูเพชร จรรย์นาฎย์ มาสอนให้กับคณะของนายเงิน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นเวลานานถึง 3 ปี

พ.ศ. 2481 นายถวิลแจวเรือผ่านย่านวัดปทุมทอง อ.สามโคก จ.ปทุมธานี ขณะนั้นมิงานที่วัดและมีปีพาทย์ของคณะนายพัน ต้นดี ซึ่งนางบุญหลงเป็นคนตีระนาด นายถวิลจอดเรือขึ้นไปฟัง ทำให้ได้พบกับนางบุญหลง เป็นครั้งแรกและได้พูดเปรยๆไว้ว่า “แม่บุญหลง ระนาดเอกฝีมือดี อีกสามปีจะมาอยู่ด้วย” และหลังจากนั้น 3 ปี ทั้งคู่ก็ได้แต่งงานกันตามประเพณีและได้ตั้งหลักฐานครอบครัวที่อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จนมีบุตรและธิดารวมทั้งหมด 8 คน (บุตรคนที่ 3 เสียชีวิตตั้งแต่วัยเยาว์) และได้ช่วยกันถ่ายทอดวิชาดนตรีและขับร้องให้กับลูกๆ ทั้ง 7 คน ตั้งแต่ยังเล็ก จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2510 นายถวิล และนางบุญหลง อรรถกฤษณ์ ได้ร่วมกันก่อตั้ง “คณะถวิล อรรถกฤษณ์” โดยมีสมาชิกหลักเป็นคนในครอบครัว ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีเด็กจากใกล้บ้านและจากต่างจังหวัดที่พ่อแม่นำมาฝากเรียนปีพาทย์มากมายหลายรุ่น ทั้งสองต่างช่วยกันอบรมเลี้ยงดูสั่งสอนเหมือนลูกหลาน ถ่ายทอดวิชาดนตรีให้ลูกศิษย์ จนทุกคนมีความชำนาญรอบรู้ สามารถเข้ารับราชการตามสถาบันต่างๆ ได้ พร้อมทั้งบุตรและธิดาก็ได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีไทยและขับร้อง ได้เข้ารับราชการในหน่วยงานต่างๆ ที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับกันทุกคน

เครื่องดนตรีบ้านอรรณภุชณ

เครื่องดนตรีของบ้านอรรณภุชณ พบว่าในยุคแรกจะเป็นเครื่องดนตรีสากลที่ใช้ในวงแตรวง ซึ่งได้แก่ ทรัมเป็ต ยูโฟเนียม ทรอมโบน(นิ้ว) บาริโทน กลองฝรั่ง เบสคัลลิ่งโกล เป็นต้น และในช่วงเดียวกัน ประมาณปี พ.ศ.2500 ได้ อังกะลุงเพิ่มมา เป็นจำนวน 2 ชุด โดยใน 1 ชุดนั้น มีอังกะลุงทั้งหมด 7 คู่ ต่อมาในปี พ.ศ.2506 ได้ซื้อเครื่องเป่าพาทย์ ชุดแรกมาจากท่านผู้ใหญ่พิณ ซึ่งถือว่าเป็นชุดสร้างเนื้อสร้างตัว ได้แก่ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงเล็ก ฆ้องวงใหญ่ ตะโพนมอญ กลองทัด ปี่ใน ปี่ชวา ระนาดเอกเหล็ก และระนาดทุ้มเหล็ก ในระหว่างนี้พบว่าได้เริ่มซื้อเครื่องดนตรีมอญ เพิ่มขึ้นด้วย ซื้อวางระนาดเอกเหล็กและระนาดทุ้มเหล็ก เปิงมาง ตะโพนมอญ และโหม่ง เป็นต้น จนครบได้เปิงมางเป่าพาทย์มอญเครื่องใหญ่ ต่อมา ได้ซื้อวางระนาดเอกและวางระนาดทุ้มไม้มะริดประกอบงา จำนวน 2 วาง จากผู้ใหญ่พิณ มาเพิ่มเพื่อประจำตระกูล และมีการสร้างสะสมวางระนาดที่ทำจากไม้เพิ่มขึ้นอีกด้วย โดยวางระนาดจำนวน 4 วาง ได้ ถูกคัดนำมาประกอบหอยมุกทั้งสิ้น และยังมีวางระนาดเอกและวางระนาดทุ้มประดับมุกที่เขียนลายโดยคุณสุนทร ยัง เขียวสด อีกจำนวน 2 วางที่เพิ่มขึ้นมาในภายหลัง ส่วนในปัจจุบันพบว่า มีเครื่องดนตรีบางชิ้นที่พังและชำรุดบ้าง และมีการซื้อใหม่เพิ่มเติมตามโอกาส ทำให้เครื่องดนตรีในปัจจุบันจะมีจำนวนมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ทั้งนี้เครื่องดนตรีของบ้าน อรรณภุชณในแต่ละยุคนั้นก็ยังคงถูกเก็บรักษาไว้เป็นอย่างดี เป็นมรดกตกทอดให้แก่ลูกหลานสืบไป

วงดนตรีไทยบ้านอรรณภุชณ

ครอบครัวอรรณภุชณ มีเครื่องดนตรีเพียงพร้อมจนทำให้สามารถรับงานดนตรีได้อย่างหลากหลาย โดยพบว่า มีการทำวงแตรวงเปิงมางแรก ซึ่งในสมัยก่อนถือว่าเป็นวงที่มีการรับงานมากที่สุด นอกจากนี้ยังมีวงอังกะลุง วงมโหรี วง เป่าพาทย์ไทย วงเป่าพาทย์มอญ ซึ่งรูปแบบของวงต่างๆ จะถูกปรับเปลี่ยนไปตามโอกาสที่ใช้

นักดนตรีบ้านอรรณภุชณ

หลังจากได้เริ่มทำวงเป่าพาทย์โดยใช้ชื่อว่า “คณะฉวิล อรรณภุชณ” ในปี พ.ศ. 2510 สมัยนั้นจะมีสมาชิกหลัก เป็นคนในครอบครัวอรรณภุชณ ซึ่งประกอบไปด้วยนายฉวิล และบุตร-ธิดาทั้ง 6 คน ดังนี้

- | | | |
|----------------------|----------|------------|
| 1. นาวาอากาศโท ณรงค์ | อรรณภุชณ | ระนาดทุ้ม |
| 2. นายดิเรก | อรรณภุชณ | ระนาดเอก |
| 3. จำอากาศเอกสุวัฒน์ | อรรณภุชณ | ฆ้องวงเล็ก |
| 4. ร.ต.ท วิฑูรย์ | อรรณภุชณ | ฆ้องวงใหญ่ |
| 5. ร.ต.ท หญิงวัชรีย์ | อรรณภุชณ | ขับร้อง |
| 6. นายปรีดา | อรรณภุชณ | ฉิ่ง |

เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวอรรณภุชณ สามารถบรรเลงกันได้หลากหลายเครื่องมือ ก็จะมีการผลัดเปลี่ยน เครื่องมือไปตามวงดนตรีและตามโอกาสต่างๆ ซึ่งนอกเหนือจากคนในครอบครัวอรรณภุชณแล้ว ก็ยังมีญาติพี่น้องและ บรรดาศิษย์มาร่วมบรรเลงด้วยเช่นกัน

ผลงานเพลง

นายถวิล อรรถกฤษณ์ ได้ประพันธ์บทร้อง ทำนองเพลงต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. เพลงหอมหวาน (เถา)
2. เพลงหอมหวล (เถา)
3. เพลงลมหวาน (เถา)
4. เพลงไอยเรศซวง (เถา)
5. เพลงข้างกนใบไม้ (เถา)
6. เพลงขอมกลาง (เถา)
7. เพลงเขมรเสด็จ (เถา)
8. โหมโรง สามม้า
9. พราหมณ์ตีน้ำเต้า
10. ลาวดำเนินทราย (เถา)
11. เพลงยาว 7 ท่อน

เพลงที่เด่นที่สุดที่ยังมีโอกาสได้นำไปใช้และเผยแพร่ คือเพลงขอมกลาง หลังจากที่ได้มีโอกาสนำเพลงไปเผยแพร่ก็มีแต่เสียงชื่นชมว่าเป็นเพลงที่ไพเราะและสนุกสนาน นอกจากนี้เจ้าอากาศเอกสุวัฒน์ อรรถกฤษณ์ ยังได้ประพันธ์ทางเดี่ยวขลุ่ยเพียงออเพื่อสำหรับใช้ในการประกวดตามสถาบันต่างๆ อีกประมาณ 27 เพลงด้วยเช่นกัน

ศึกษาบทบาทของดนตรีไทยบ้านอรรถกฤษณ์

การรับงาน

ตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2510 ที่คณะถวิล อรรถกฤษณ์ ได้ถูกก่อตั้งขึ้นโดยมีสมาชิกหลักเป็นคนในครอบครัว อรรถกฤษณ์ ซึ่งในสมัยนั้นจะมิงานชุกตลอดทั้งปี รับงานในราคาร้อย (กัวยเดียวในสมัยนั้นขามละ 50 สตางค์) ใน 1 ปีรายได้โดยรวมหลังหักค่าใช้จ่ายแล้ว คงเหลือประมาณปีละ 300,000 บาท

ต่อมาหลังจากที่นายถวิลและนางบุญหลงได้ถึงแก่กรรม จำนวนงานที่รับก็เริ่มลดน้อยลง เนื่องจากบุตร-ธิดาของนายถวิล ทุกคนมีงานประจำและมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ จึงไม่ค่อยมีเวลาเพื่อที่จะรับงานมากเหมือนแต่ก่อน แต่ในปัจจุบันก็ยังรับงานตามโอกาสสำคัญ เช่น งานมหรสพ งานมงคล งานไหว้ครู หรืองานพิธีการต่างๆ เป็นต้น

การบริการสังคม

บ้านอรรถกฤษณ์มีบทบาททางด้านดนตรีต่อสังคมมากมายหลายด้าน ในด้านของการบรรเลงโซ่วงดนตรีนั้น ปีพ.ศ. 2510 คณะถวิล อรรถกฤษณ์ ได้รับเกียรติให้ไปบรรเลงตามสถานที่สำคัญต่างๆ เช่น ร่วมบรรเลงในการรับเสด็จ ร่วมบรรเลงในพิธีไหว้ครู ร่วมบรรเลงฉลอง และร่วมบรรเลงในงานมหรสพดนตรีต่างๆ เป็นต้น

ในด้านของการประชันดนตรีก็มีโอกาสได้ร่วมบรรเลงประมาณกว่า 40 ครั้ง อีกทั้งยังได้รับรางวัลและประกาศเกียรติคุณอื่นๆอีกมากมาย เช่นได้รับรางวัลชนะเลิศ ครอบครัวยอดเยี่ยมและบ้านวัฒนธรรมดีเด่น ประจำจังหวัดปทุมธานี เป็นต้น

2. ศึกษากระบวนการถ่ายทอดดนตรีของบ้านอรรถกฤษณ์

การรับศิษย์

การรับศิษย์ของบ้านอรรถกฤษณ์ ในสมัยก่อนจะมีผู้ปกครองของศิษย์ทั้งหลาย ทั้งมีวงและไม่มีวง พามาฝากตัวเป็นศิษย์กันมากมาย จากหลายๆที่ มีทั้งในจังหวัดปทุมธานีและต่างจังหวัด ซึ่งผู้เรียนมีทั้งแบบมาเข้าเย็นกลับ เรียนระยะสั้นประมาณ 1 สัปดาห์ และมาอยู่ประจำ

นอกจากบรรดาศิษย์ที่มาเรียนที่บ้านอรรถกฤษณ์แล้ว ยังมีบรรดาศิษย์ที่เป็นญาติพี่น้องและบรรดาศิษย์ที่ได้มีโอกาสได้ถ่ายทอดวิชาดนตรีตามคณะดนตรี โรงเรียน และหน่วยงานต่างๆ ถือได้ว่าบ้านอรรถกฤษณ์ นั้นมีส่วนสร้างนักดนตรีขึ้นมาให้แก่วงการดนตรีไทยมากมาย บ้านอรรถกฤษณ์ได้คลุกคลีอยู่กับวงการดนตรีไทยมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าบ้านอรรถกฤษณ์นั้นเป็นกำลังสำคัญของวงการดนตรีไทย เพราะในปัจจุบันในยุคของลูกๆของ นายถวิลและนางบุญหลงนั้น ก็ยังคงอุทิศเวลาส่วนใหญ่ให้กับการฝึกหัดเด็กกรุ่นหลัง ด้วยความหวังว่าดนตรีไทยจะต้องคงอยู่คู่สังคมไทยตลอดไป

การต่อเพลง

การต่อเพลงในยุคของรุ่นลูกนายถวิลนั้น จะเริ่มจากการเรียนฆ้องวงใหญ่ เพื่อเรียนรู้ทำนองหลัก โดยจะต่อเพลงเล็กๆในหน้าทับปรบไ่ก่อน หลังจากนั้นจะดูว่าใครถนัดอะไร ถ้ามีเครื่องดนตรีครบก็จะแยกเล่นตามเครื่องมือที่เหมาะสม จากนั้นจึงต่อเพลงหน้าพาทย์ เช่น เพลงไหมโรงเช้า เพลงไหมโรงเย็น ตลอดจนเพลงเรื่อง เพลงเถา เพื่อใช้ในงานบรรเลงตามโอกาสต่างๆรวมทั้งงานประชัน พอถึงขั้นเพลงเดี่ยว ก็จะต้องไปต่อยอดเรียนรู้เพิ่มเติมตามตามแต่ละเครื่องมือ จากนักดนตรีฝีมือดี เช่น ครูบุญยงค์ เกตุคง ครูบุญยัง เกตุคง ครูกัญญา โรหิตาจรล ครูอนงค์ ศรีไทยพันธุ์ ครูสมนึก บุญจำเริญ ครูพวน บุญจำเริญ ครูไพฑูรย์ จรรย์นาฎย์ เป็นต้น

ทางเพลงที่ใช้สอน

นักดนตรีในบ้านอรรถกฤษณ์ สามารถบรรเลงเพลงได้หลายทางแบบไม่ผูกมัด ไม่เฉพาะเจาะจงทางเพลงว่าต้องเล่นฝั่งธนอย่างเดียวหรือต้องเล่นทางฝั่งพระนครอย่างเดียว ซึ่งพื้นฐานเพลงบรรเลงดนตรีทั่วๆไปส่วนใหญ่จะได้มาจากบ้านครูเพชร จรรย์นาฎย์ เป็นทางฝั่งพระนคร ส่วนเพลงเสภา เพลงเรื่องต่างๆ และเพลงหน้าพาทย์ สามารถบรรเลงได้ทั้ง 2 ทาง สามารถเลือกนำไปบรรเลงขึ้นอยู่กับสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งทำให้นักดนตรีในบ้านอรรถกฤษณ์สามารถร่วมบรรเลงได้กับทุกวง

6. การอภิปรายผล

การศึกษาเรื่องการศึกษาคนตรีไทยบ้านอรรถกฤษณ์ พบว่ามีความสอดคล้องกับที่ พูนพิศ อมาตยกุล (2534: 22) ได้กล่าวเอาไว้ว่า คนตรีนั้นไม่ว่าแห่งใดในโลก ย่อมถือกำเนิดโดยมนุษย์คั่นคิดขึ้น สถานที่เกิดก็คือบ้านของมนุษย์ ต่อมาเมื่ออยู่ร่วมกัน จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันจึงต้องมีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจคือศาสนา คนตรีก็มีหน้าที่ในเรื่องพิธีกรรม ดังนั้นคนตรีจึงมีที่เกิดหรือปฏิบัติในวัดวาอาราม ซึ่งบ้านอรรถกฤษณ์ ถือได้ว่าเป็นแบบอย่างทางด้านคนตรีไทยที่เข้มแข็งมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ เนื่องจากสภาพแวดล้อมจะมีกิจกรรมดนตรีอยู่อย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ ปฐมนิคมานนท์ (2535:279-281) ได้กล่าวไว้ว่า การสืบทอดภายในครัวเรือนนั้นเป็นการสืบทอดความรู้ความชำนาญ ที่มีลักษณะเฉพาะ กล่าวคือเป็นความสามารถเฉพาะบุคคลหรือเฉพาะครอบครัว ซึ่งความรู้เหล่านี้จะถ่ายทอดกันในครอบครัวและเครือญาติ ซึ่งผู้วิจัยค้นพบว่า การสืบทอดคนตรีนั้นยังสอดคล้องกับที่ กนก คล้ายมุข (2541:78) ได้กล่าวไว้ว่า สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. สืบทอดคนตรีมาจากครอบครัวนักดนตรีไทยในอดีต สอดคล้องตาม ทฤษฎี Structural Functionalism ว่าระบบสังคมต่างๆประกอบไปด้วยโครงสร้างและกิจกรรมต่างๆ ซึ่งโครงสร้างคือแบบแผนที่อยู่ได้นาน คนในสมัยบรรพบุรุษมีวัฒนธรรมอย่างไร ย่อมกระทำกิจกรรมเพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมสู่คนรุ่นต่อมาด้วย และยังคงรักษาสืบต่อไป แม้ว่าต้องปรับเปลี่ยนบางสิ่งบางอย่างให้เหมาะสมกับช่วงเวลานั้นๆ ซึ่งบ้านอรรถกฤษณ์ก็มีลักษณะการสืบทอด ตามทฤษฎีดังกล่าวนี้ด้วย

2. สืบทอดคนตรีจากครูปี่พาทย์ภายในห้องถื่นและนอกห้องถื่น สอดคล้อง ตามทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม ที่ว่านวัตกรรมต่างๆ ของสังคม ย่อมแพร่กระจายสู่สังคมต่างๆได้ ซึ่งนักดนตรีในบ้านอรรถกฤษณ์ ได้รับวัฒนธรรมปี่พาทย์จากบุคคลภายในห้องถื่น เช่น จากครูเพชร จรรย์นาฎย์ ครูเงิน คนตรีเสนาะ เป็นต้น และได้รับวัฒนธรรมปี่พาทย์จากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถภายนอกห้องถื่น เช่น จากหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ครูบุญยงค์ เกตุคง ครูบุญยัง เกตุคง ครูอาจ สุนทร ครูผวน พงษ์เจริญ เป็นต้น

ซึ่งเมื่อได้เรียนรู้ก็ย่อมมีการฝึกฝน เพื่อให้เกิดความชำนาญ จึงพบว่านักดนตรีบ้านอรรถกฤษณ์นั้นมีลักษณะที่สอดคล้องกับที่ สนั่น มิซันหมาก (2534:78-79) ได้กล่าวไว้ว่า การฝึกหัดคนตรีไทยนั้นจำเป็นต้องฝึกหัดให้ได้ครบ 3 ประการ คือ 1. ฝึกเป็นประจำและทำอย่างต่อเนื่อง 2. ฝึกฝนอย่างจริงจังและตั้งใจ 3. ใช้เวลาและหาเวทีให้แสดง พบว่านักดนตรีในบ้านอรรถกฤษณ์ฝึกฝนเช่นนี้อย่างต่อเนื่องจนเกิดความชำนาญ ทำให้เกิดการคิดค้น ดัดแปลง พัฒนา และนำไปสู่การถ่ายทอดไปสู่ลูกหลาน ลูกศิษย์ รวมไปถึงเยาวชนและบุคคลที่สนใจ โดยมีความสอดคล้องกับ มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ (2540:56) ในเรื่องของกระบวนการถ่ายทอดความรู้ในการสอนดนตรี ที่ได้สรุปไว้ทั้ง 4 แบบ คือ

- 1.การถ่ายทอดความรู้ในการบอกเล่า
- 2.การถ่ายทอดความรู้ในการสาธิต
- 3.การถ่ายทอดความรู้ในการฝึกปฏิบัติ

4. การถ่ายทอดความรู้ในการให้เข้าร่วมแสดง

ถึงแม้ว่าในปัจจุบัน บทบาทของดนตรีไทยนั้นมีการปรับเปลี่ยนไปตามสภาพของสังคม ทำให้มีความนิยมลดลง แต่ผู้วิจัยกลับพบว่า สมาชิกในบ้านอรรถกฤษณ์ทุกท่านยังคงนำวิชาความรู้ทางด้านดนตรีไทยที่ได้สะสมสืบมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษมาถ่ายทอดให้แก่บุคคลที่สนใจอย่างไม่มีปิดกั้น ทั้งยังมีส่วนสร้างนักดนตรีไทยให้แก่สังคมไทยมายาวนาน จึงถือได้ว่าบ้านอรรถกฤษณ์นั้นเป็นส่วนสำคัญของวงการดนตรีไทยมาตั้งแต่อดีต ที่ยังคงมีบทบาทในสังคมปัจจุบันเป็นอย่างมาก

7. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการศึกษาดนตรีไทยบ้านอรรถกฤษณ์ ยังมีสาระที่นำศึกษาและมีข้อเสนอแนะ ดังนี้
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ศึกษาวิเคราะห์บทเพลงของบ้านอรรถกฤษณ์ ที่ได้ประพันธ์ขึ้นใหม่
2. ศึกษาวิเคราะห์บทเพลงของบ้านอรรถกฤษณ์ ที่ได้สืบทอดมา

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์

1. รวบรวมบันทึกโน้ตเพลงต่างๆของบ้านอรรถกฤษณ์
2. ควรมีการถ่ายทอดความรู้และผลงานของบ้านอรรถกฤษณ์ ให้เป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไปมากขึ้น
3. ควรมีการจัดนิทรรศการแสดงผลงานของบ้านอรรถกฤษณ์ ในฐานะที่เป็นกำลังสำคัญของวงการดนตรีไทยที่ทำหน้าที่อนุรักษ์และเผยแพร่ดนตรีไทย
4. ควรมีการศึกษาดนตรีไทยสำนักดนตรีอื่นๆในสังคมไทยต่อไป

8. บรรณานุกรม

- กนก คล้ายมุก. (2541). *การสืบทอดปี่พาทย์ในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต (ดนตรีศึกษา). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- คณิตเทพ ปิตุภูมิภาค. (2551). *การดำรงอยู่ของวงปี่พาทย์ในสังคมเมืองตามแนวทางปรากฏการณ์วิทยา*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ดนตรี). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ณรงค์ อรรถกฤษณ์. สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2558.
- ดิเรก อรรถกฤษณ์. สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2558.
- _____. สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2560.
- ปฐม นิคมานนท์. (2535). *รายงานการวิจัยเรื่องการค้าความรู้และระบบการถ่ายทอดความรู้ในชุมชนชนบทไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

ปรีดา อรรถกฤษณ์. สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2558.

พูนพิศ อมาตยกุล. (2534). *พระราชวังและวังกับการดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์พริ้นติ้ง.

มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ. (2540). *การมีส่วนร่วมและกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของประชาชนชาวบ้านในการสอนดนตรีที่บ้านของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ ศษ.บ.(สาขาหลักสูตรและการนิเทศ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มนตรี ตราโมท. (2552). *ลักษณะไทย ศิลปะการแสดง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

รัฐธนินท์ รวีฉัตรพงศ์. (2552). *อาศรมศึกษา ครูสุวัฒน์ อรรถกฤษณ์*. ศศ.ม.(ดุริยางค์ไทย). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ถ่ายเอกสาร.

วัชรีย์ อรรถกฤษณ์. สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2558.

_____. สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2560.

วิฑูรย์ อรรถกฤษณ์. สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2558.

_____. สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2560.

สนั่น มีขันหมาก. (2534). *ศึกษาดนตรีเป็นศาสตร์ฝึกหัดดนตรีเป็นศิลป์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สุวัฒน์ อรรถกฤษณ์. สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2558.

_____. สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2560.

_____. สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2560.

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ คุณครูถวิล อรรถกฤษณ์. (2547). กรุงเทพฯ.

อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ คุณแม่บุญหลง อรรถกฤษณ์. (2551). กรุงเทพฯ.